

ДІАГНОСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Чувасов М. О.

доктор філософії, докторант

Центральноукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка

вул. Шевченка, 1, Кропивницький, Україна

orcid.org/0000-0002-2024-9095

tochuvasov@gmail.com

Ключові слова: *критерії та показники сформованості готовності, рівні сформованості готовності до діагностичної діяльності.*

У статті на основі психолого-педагогічної літератури, розуміння готовності майбутніх учителів до діагностичної діяльності виокремлено такі критерії: мотиваційно-потребнісний (характеризує професійні цінності, мотиви, потреби, бажання у установки студентів як суб'єктів діагностичної діяльності, що передбачає позитивне ставлення до неї та потребу реалізації творчого суб'єктного потенціалу в ній, а також розвиток креативних і рефлексивних здібностей та професійне зростання в умовах професійної підготовки, ставлення майбутніх педагогів до розвитку здатності до діагностування), змістовно-процесуальний (містить знання та розуміння теоретичних основ діагностичної діяльності, уміння збирати діагностичну інформацію, використовувати набуті знання у вирішенні діагностичних завдань, синтезувати, узагальнювати, структурувати діагностичну інформацію, здатність до аргументацій діагностичних висновків, уявлення про діагностичний інструментарій), контрольнo-вимірювальний (передбачає здатність проводити діагностичні процедури, розробляти діагностичний інструментарій з використанням діагностичних технологій, діагностичний супровід (аналіз, створення індивідуальної траєкторії навчання студентів, уміння володіти стратегіями й тактиками комунікації для досягнення діагностичної мети), здатність вимірювати рівень обізнаності студентів з особливостями, різновидами діагностичних інструментів, методиками діагностування), результативно-корекційний (характеризує здатність майбутніх педагогів до усвідомлення їх як суб'єктів діагностичної діяльності, до самооцінювання, рефлексії, корекції результатів).

Під час дослідження нами виявлені низький, середній і високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів до діагностичної діяльності, які відрізняються між собою ступенем вираженості критеріїв та показників, що характеризують структурні компоненти цього складного особистісного утворення: мотиваційно-установчий, когнітивно-процесуальний, моніторингово-інструментальний, аналітично-оцінний.

DIAGNOSTIC ACTIVITY IN THE PROFESSIONAL TRAINING SYSTEM OF FUTURE TEACHERS

Chuvasov M. O.

Doctor of Philosophy, Doctoral Student

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

Shevchenko str., 1, Kropyvnytskyi, Ukraine

orcid.org/0000-0002-2024-9095

mochuvasov@gmail.com

Key words: *criteria and indicators of preparedness, levels of preparedness for diagnostic activities.*

In the article, based on psychological and pedagogical literature, understanding the readiness of future teachers for diagnostic activity, the following criteria are singled out: motivational – necessary (characterizes professional values, motives, needs, desires and attitudes of students as subjects of diagnostic activity, which implies a positive attitude towards it and the need to realize the creative subject potential in it, as well as the development of creative and reflective abilities and professional growth in the conditions of professional training, the attitude of future teachers to the development of the ability to diagnose), content-procedural (contains knowledge and understanding of the theoretical foundations of diagnostic activity, the ability to collect diagnostic information, use acquired knowledge in solving diagnostic tasks, synthesize, generalize, structure diagnostic information, the ability to argue diagnostic conclusions, ideas about diagnostic tools), control-measuring (assumes the ability to carry out diagnostic procedures, develop diagnostic tools using diagnostic technologies, diagnostic support (analysis, creation of an individual learning trajectory of students, the ability to master communication strategies and tactics to achieve the diagnostic goal), the ability to measure the level of awareness of students with features, varieties diagnostic tools, diagnostic methods), result-corrective (characterizes the ability of future teachers to perceive them as subjects of diagnostic activity, to self-assessment, reflection, correction of results).

In the course of the research, we identified a low, medium, and high level of formation of the readiness of future teachers for diagnostic activities, which differ among themselves in the degree of expressiveness of criteria and indicators that characterize the structural components of this complex personal formation: motivational-establishment, cognitive-procedural, monitoring-instrumental, analytical – evaluative.

Постановка проблеми. Пошук шляхів задоволення потреб суспільства у якісній освіті зумовило об'єктивну необхідність розв'язання комплексних проблем розвитку системи вищої освіти, стимулювання ресурсів, що забезпечують позитивну динаміку зростання рівнів професіоналізму майбутніх фахівців у педагогічній сфері. Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх педагогів, їх обґрунтування й подальший розвиток як стратегія педагогічної діяльності в усі часи привертала увагу вчених і практиків, стимулювали їх дії на основі використання не тільки зовнішніх, але й внутрішніх резервів як сукупності та взаємозалежності змісту, способів, методів, технологій у забезпеченні позитивної динаміки якості вищої освіти.

Концепція підготовки майбутніх педагогів до діагностичної діяльності реалізується на основі сукупності методологічних підходів, результатом яких є освітній продукт, який об'єднує в собі розв'язання мети та завдань, забезпечення умов, які постійно змінюються. Освітній продукт як результат професійної підготовки досить динамічний, непостійний, і його зміст зумовлюється потребами суспільства у високопрофесійних, конкурентоспроможних педагогічних кадрах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своєму дослідженні ми трактуватимемо готовність до діагностичної діяльності як складне особистісне утворення, яке виражається сукупністю діагностичних знань, умінь, навичок і практич-

них дій для виявлення реального стану об'єкта (суб'єкта), що вивчається, і прогнозування шляхів його подальшого вдосконалення; ступеневого становлення, відображення розвиненості діагностичних знань, умінь, навичок, мотивів та установок, здатності до практичної діагностичної діяльності.

Розглядаючи готовність до діагностичної діяльності як складне особистісне утворення, серед її структурних компонентів виділяємо: мотиваційно-установчий, когнітивно-процесуальний, моніторингово-інструментальний, аналітично-оцінний.

Показник критерію ми розглядаємо як доказ, ознаку, завдяки яким можна оцінювати рівень готовності до діагностичної діяльності. Показники конкретизують зміст кожного критерію, адже завдяки зрушенням, які відбуваються в показниках, відміряється динаміка ефективних змін, що виникають у процесі підготовки студентів до діагностичної діяльності.

О. Дубровська за результатами вимірювання сформованості діагностичної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту виділяє критерії: ціннісно-мотиваційний, інтелектуально-процесуальний, психологічно-рефлексивний [2, с. 76].

Аналізуючи розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти, О. Застело виділяє критерії: ціннісно-мотиваційний, змістовно-організаційний, праксеологічний, результативно-корекційний [3].

Edelenbos P., Kubanek-German A. [12], розглядаючи поняття «діагностична компетентність», акцентують увагу на цілісному й діяльнісному критеріях.

Мета статті – виокремити критерії та показники, що характеризують структурні компоненти сформованості готовності майбутніх учителів до діагностичної діяльності, виявити рівні сформованості цього складного особистісного утворення.

Виклад основного матеріалу. Аналіз підходів різних авторів до тлумачення критеріїв готовності до діагностичної діяльності дає змогу стверджувати, що в них не враховуються такі установки та професійні якості, як об'єктивність, систематичність, комунікативність та ін., які мають важливе значення в процесі діагностичної діяльності й вироблення діагнозу подальшого вдосконалення професійної підготовки в професійному зростанні майбутніх педагогів.

Для виконання оцінної функції діагностування студентам потрібно мати чітке уявлення про критерії оцінки продуктивності професійної підготовки, тому в освітньому процесі важливо залучати їх до розробки й обговорення критеріїв та

показників не тільки якості освітнього процесу, а й власного професійного розвитку.

Для проектування критеріїв готовності ми взяли за основу думку С. Мартиненко про «взаємодоповнюваність критеріїв, використаних для оцінки різноманітних підсистем структури педагогічної діагностики; доцільність поєднання «жорстких» і «м'яких», якісних і кількісних критеріїв; упорядкування діагностичного інструментарію з метою мінімальної трудомісткості, енергомісткості та можливості його використання не лише в умовах дослідно-експериментального дослідження, але й у навчальному процесі педагогічного університету» [6, с. 175]. Учена стверджує, що «критерії сформованості готовності до діагностичної діяльності мають бути впорядкованими в певну ієрархічну систему, відображати послідовність вирішення завдань, навчання та його перспектив, бути наочними та доступними для розуміння всіх учасників експерименту» [6, с. 177]. Критерії та показники готовності до діагностичної діяльності є об'єктивними, якісними та враховують специфіку кожного її структурного компонента й позицію всіх учасників освітнього процесу. Вони дають змогу зробити висновки про зміст, рівні сформованості цього складного особистісного утворення на різних етапах його вимірювання. Критерії та показники готовності до діагностичної діяльності дають змогу прогнозувати професійний розвиток особистості, тому їх не можна розглядати ізольовано, вони є елементами цілісної системи, що поєднують у собі професійно-діяльнісні та професійно-особистісні показники, забезпечуючи потреби суспільства у кваліфікованих педагогічних кадрах.

На основі аналізу наукових робіт щодо розуміння готовності до діагностичної діяльності, компонентів, критеріїв і показників цього складного особистісного утворення з огляду на авторське тлумачення його сутності виокремлено такі критерії: мотиваційно-потребнісний, змістовно-процесуальний, контрольно-вимірювальний, результативно-корекційний; деталізовано змістовні характеристики критеріїв сформованості готовності до діагностичної діяльності й показників, що відображають необхідну властивість досліджуваного об'єкта та його компонентного складу.

Критерії та показники оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх педагогів до діагностичної діяльності визначені згідно із цілями, особливостями, змістом і структурою діагностичної діяльності, завданнями педагогічної діагностики та самодіагностики. Водночас варто зазначити, що готовність до діагностичної діяльності є сукупністю знань, умінь, навичок, мотивів, установок, способів дій у сфері діагностування цього

складного особистісного утворення й містить професійно важливі якості та властивості, що відображають діагностичну грамотність та практичну здатність до діагностування.

Мотиваційно-потребнісний критерій характеризує професійні цінності, мотиви, потреби, установки на діагностичну діяльність, інтерес і ставлення до діагностування.

Виходячи з поглядів дослідників, можна стверджувати, що установка на діагностичну діяльність і позитивна мотивація спрямовують суб'єкта професійної підготовки на певні цілі, досягнення результату, є основою самоактуалізації. Тобто мотиваційно-потребнісний критерій готовності до діагностичної діяльності характеризує ставлення майбутніх педагогів до розвитку здатності до діагностування. Зазначений критерій характеризує професійні цінності, мотиви, потреби, бажання й установки студентів як суб'єктів діагностичної діяльності, що передбачає позитивне ставлення до неї та потребу в реалізації творчого суб'єктного потенціалу в ній, а також розвиток креативних і рефлексивних здібностей та професійне зростання в умовах професійної підготовки.

Мотиваційно-потребнісний критерій характеризує професійні цінності, мотиви, потреби, установки на діагностичну діяльність, інтерес і ставлення до діагностування. У дослідженнях науковців відповідно до підготовки сучасних педагогів важлива роль відводиться системі цінностей, які відображають внутрішній світ особистості, є результатом, на думку Л. Хомич, професійно-педагогічної підготовки у вищому навчальному закладі [9, с. 15]. Л. Султанова передбачає, що цінності характеризуються здатністю «вільно орієнтуватися в складних соціальних та професійних ситуаціях». Вони є рушійною силою в прагненнях педагога та спрямуванні його інтересів, які проявляються через самооцінювання, оцінювання інших, обставин, здатність долати конфлікти, приймати рішення у складних ситуаціях [8, с. 152].

Не меншу значущість має позитивна мотивація, яка виявляється через ставлення до діагностичної діяльності, мотиви її реалізації, розвиток професійних якостей і здібностей. О. Керкеша стверджує, що мотивація впливає на специфіку, зміст педагогічного професіоналізму та продуктивність діяльності [4, с. 86]. На думку Т. Горхівської, мотивація визначається внутрішніми потребами, усвідомленням значущості діяльності, світоглядними позиціями педагога, професійними цінностями, бажанням розвивати свою компетентність, самореалізуватися. Вона пов'язана із впливом об'єктивних стимулів, які визначають активність особистості [1, с. 21].

Критерієм когнітивно-процесуального компонента готовності є змістовно-процесуальний

критерій, який містить знання та розуміння теоретичних основ діагностичної діяльності, уміння збирати діагностичну інформацію, використовувати набуті знання у вирішенні діагностичних завдань, синтезувати, узагальнювати, структурувати діагностичну інформацію, здатність до аргументації діагностичних висновків, уявлення про діагностичний інструментарій. Він характеризується наявністю знань про теоретичні основи діагностичної діяльності та діагностичних технологій, способів застосування набутих знань як інструменту практичних дій, володіння практичними навичками застосування діагностичного інструментарію в процесі діагностування, стратегіями та прийомами його організації. Серед критеріїв готовності є здібність до здійснення діагностичної діяльності. Діагностування сприяє прогностичній діяльності, за результатами якої визначається напрям пошуку, імовірні аналіз та оцінка досягнутих результатів. Під час діагностування доводиться проектувати наслідки практичних дій, пошукову пізнавальну діяльність, розвиток розумових здібностей, під час її побудови доводиться навчати студентів моделювати системи на основі уявлень, формулювати гіпотези, складати план дій. Здатність до діагностування є важливою характеристикою змістовно-процесуального критерію готовності майбутніх педагогів до самостійної діагностичної діяльності в педагогічній практиці.

Цей критерій когнітивно-процесуального компонента готовності до діагностичної діяльності свідчить про необхідність не лише засвоєння «готового знання», а й набуття раціональних прийомів діагностування, за допомогою яких здобувається необхідна діагностична інформація. Без розуміння процесуального аспекту діагностування, гармонізації його зі змістовим аспектом неможливо розуміти значущість теоретичного знання професійної спрямованості у формуванні готовності майбутніх педагогів до продуктивної професійної діяльності.

Контрольно-вимірювальний критерій передбачає здатність проводити діагностичні процедури, розробляти діагностичний інструментарій із використанням діагностичних технологій, діагностичний супровід (аналіз, доведення діагностичних даних, створення індивідуальної траєкторії навчання студентів, уміння володіти стратегіями й тактиками комунікації для досягнення діагностичної мети), здатність вимірювати рівень обізнаності студентів з особливостями, різновидами діагностичних інструментів, методиками діагностування. При цьому значну роль відіграє використання інструментів критичного мислення. На думку Н. Цьома й О. Пометун, критичне мислення як інтелектуальний процес передбачає здатність

аналізувати, синтезувати, узагальнювати оцінювати через спостереження, досвід, міркування, комунікацію, висунення альтернатив, вибір способів виконання завдань, надання об'єктивного, точного, аргументованого діагностичного судження та логічного висновку [10, с. 61; 7, с. 95].

Контрольно-вимірковий критерій характеризує розвиненість діагностичних умінь розроблення діагностичних інструментів, опрацювання діагностичних даних, надання зворотного зв'язку, формування діагностичних висновків до професійного становлення майбутніх педагогів і продуктивності професійної підготовки у їх професійному зростанні. Зазначений критерій діагностує уміння використовувати набутий досвід для виконання завдань, уміння використовувати набуті знання в процесі діагностування, спроможність відстежувати динаміку власного професійного зростання, планувати подальше професійне вдосконалення.

Значну роль відіграють комунікативні вміння під час діагностування, які дають змогу залучити студентів до діагностичного процесу через усвідомлення їхніх потреб і можливостей під час діагностичних заходів. Завдяки комунікативним вмінням забезпечується якість діагностичних заходів, від них залежить чіткість інструкцій, консультацій до проведення діагностичних процедур, ознайомлення зі зразками завдань, критеріями оцінювання, вони дають змогу викладачам з'ясувати, як студенти сприймають діагностичні заходи й результати діагностування.

Контрольно-вимірковий критерій дає змогу ефективно комунікувати під час проведення діагностування, доводити результати діагностичних заходів, надавати й отримувати зворотний зв'язок.

Результативно-корекційний критерій характеризує здатність майбутніх педагогів до усвідомлення їх як суб'єктів діагностичної діяльності, до самооцінювання, рефлексії, корекції результатів. Він означає постійний аналіз і відстеження особистісного розвитку під час діагностування, ефективну реалізацію діагностичних функцій, оновлення діагностичних знань, вдосконалення діагностичних умінь та навичок, контроль і моніторинг досягнутих результатів, адекватну самооцінку власних можливостей у виконанні професійної діяльності; здатність адекватно орієнтуватися в практичних ситуаціях; здатність об'єктивно оцінювати власні досягнення в розв'язанні професійних проблем, уміння визначати резерви свого подальшого професійного зростання, відстежувати динаміку змін, корегувати в разі потреби результати.

Кожному критерію присутні показники, які конкретизують їх зміст, а ступінь прояву їх свід-

чить про динаміку рівнів сформованості структурних компонентів готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності. Виокремлення цих критеріїв готовності певною мірою умовне. Однак ступінь прояву їх показників, які характеризують зміст кожного структурного компонента готовності до діагностичної діяльності, дає змогу говорити про рівень сформованості досліджуваного феномена як важливої характеристики педагогічного професіоналізму.

Формування готовності до діагностичної діяльності має етапний характер і у своєму розвитку проходить декілька рівнів. Рівень готовності розглядається як сукупність особистісних і професійних якостей та властивостей, що забезпечують продуктивність виконання діагностичних функцій. Рівень готовності до нестандартної діяльності розглядається як ступінь прояву професійної компетентності, що об'єднує в собі професійні знання, уміння, навички та уможливлене об'єктивність аналізу й оцінки досягнутих результатів. У вузькому сенсі рівень – це діяльнісна характеристика професійних й особистісних можливостей майбутніх педагогів, що забезпечують об'єктивний аналіз й оцінку якості освітнього процесу, їх професійних досягнень, прогнозування шляхів їх подальшого вдосконалення. Під рівнем готовності до діагностичної діяльності розуміємо ступінь прояву показників сформованості цього складного особистісного утворення, що забезпечує студенту можливість збирати, оброблювати, систематизувати, аналізувати й оцінювати діагностичну інформацію та діагностичні дані для продуктивного розв'язання професійних проблем і прогнозування шляхів подальшого вдосконалення освітнього процесу.

Рівень визначає якісні зміни в динаміці формування готовності до професійної діяльності. Відмінність одного рівня від іншого визначається мірою прояву критеріїв і показників готовності майбутніх педагогів до діагностичної діяльності. М. Кондрашов рівень готовності тлумачить як сукупність особистісних і професійних якостей, що забезпечують виконання професійних функцій та розв'язання професійних проблем [5, с. 156], характеризуючи низький (потенційного розвитку готовності до успішної діяльності), середній (актуалізації готовності до успішної діяльності) і високий (розвиненої готовності) рівні її сформованості. Б. Чаговець, досліджуючи процес формування готовності до евристичного навчання, характеризує сформованість її динамікою рівнів: пошуково-інформаційним (реалізацією готовності до пошуку інформації про евристичну діяльність, прийняття рішень щодо розв'язання педагогічних задач, осмислення ситуацій, що виникають у навчаль-

но-пізнавальному процесі), проєктно-моделюючим (характеризується вимогою до розв'язання педагогічних задач унаслідок нарощування та розвитку потенціалу евристичної діяльності), конструктивно-творчим (стійкою позитивною мотивацією, особистою відповідальністю в проєктуванні педагогічної взаємодії, творчим підходом до проєктування педагогічної діяльності) [11, с. 53].

Готовність до діагностичної діяльності як складне особистісне утворення характеризується динамічністю, постійною зміною її рівнів сформованості. Рівень сформованості того чи іншого педагогічного явища науковці виділяють на основі критеріїв і показників діагностування відповідних педагогічних явищ.

Під час дослідження нами виявлені низький, середній і високий рівні сформованості готовності майбутніх педагогів до діагностичної діяльності, які відрізняються між собою ступенем вираженості показників, присутніх кожному структурному її компоненту цього складного особистісного утворення.

Низький рівень характеризується критичним проявом основних критеріїв і показників готовності та вимагає уваги на формування мотивів, потреб, установок, ціннісних орієнтацій на розвиток професійних якостей і властивостей, що забезпечують продуктивність діагностичної діяльності в освітньому процесі. На цьому рівні мотиви діагностування мають стихійний характер, знання не орієнтовані на діяльнісно-діагностичну сферу, міжпредметні зв'язки між науковими поняттями педагогічної діагностики й самодіагностики не осмислені, студенти мають великі труднощі в роботі з різними джерелами інформації, масивами зібраних діагностичних результатів, у їх об'єктивному аналізі, систематизації діагностичних фактів, оцінки та проєктування їх використання для подальшого вдосконалення освітнього процесу та професійного зростання в діагностичній сфері педагогічної діяльності майбутніх педагогів. Знання фрагментарні щодо специфіки, етапів, особливостей конструювання діагностичних інструментів і методики проведення діагностичних процедур. Цей рівень характеризується здатністю студентів проводити діагностичні заходи, забезпечувати діагностичний супровід, комунікувати під час діагностичних заходів, усвідомлювати себе суб'єктом діагностичної діяльності, але при цьому спостерігається низька активність дій і професійної рефлексії (самоаналіз, самооцінювання, переосмислення власних діагностичних дій, коригування в разі потреби діагностичних даних).

Середній рівень – він характеризується проявом основних критеріїв та показників готовності

майбутніх педагогів до діагностичної діяльності, розумінням значущості діагностичної діяльності в професійному становленні, продуктивності діагностики в підвищенні якості професійної підготовки; проявом інтересу до діагностування, опанування діагностичними інструментарієм, позитивною мотивацією до проведення діагностичної діяльності й реалізації діагностичних функцій. Для цього рівня характерна поверховість знань і вмінь теоретичних основ педагогічної діагностики та самодіагностики, про значущість і можливості готовності до діагностування в професійному й кар'єрному зростанні їх у самостійній педагогічній діяльності; уміння вибирати необхідний діагностичний інструментарій із використанням різноманітних технологій. Студенти на цьому рівні здатні самостійно формулювати цілі й виконувати діагностичні завдання, вибрати методику та технологію їх виконання, однак не можуть співвідносити їх зі своїми можливостями та здібностями. Знання педагогічної діагностики й самодіагностики систематизовані, але міжпредметні зв'язки між теоретичними знаннями та діагностичною діяльністю глибоко не усвідомлюються студентами. Вони володіють діагностичними вміннями, але критично аналізувати й об'єктивно оцінювати діагностичні дані, систематизувати та використовувати їх для розв'язання навчальних проблем не завжди спроможні.

Високий рівень – характеризується поглибленим знанням теоретичних основ педагогічної діагностики та самодіагностики, методик діагностичної діяльності, різних діагностичних технологій, практичними вміннями раціональної організації виконання діагностичних процедур, методами та прийомами діагностування, здатністю використання діагностичного матеріалу в практичній діяльності. Для цього рівня готовності присутнє розуміння власних діагностичних дій, уміння формулювати та ставити чіткі цілі й завдання діагностування, використовувати зібрані дані для вдосконалення освітнього процесу та професійного зростання в діагностичній сфері діяльності. Знання систематичні, мають ціннісний сенс і особистісні смисли, зв'язки діагностики й самодіагностики з результатами професійної підготовки усвідомлені як джерело раціонального розв'язання професійних проблем. Цей рівень характеризується умінням комунікувати під час діагностування, активністю професійної рефлексії, потребою в оновленні діагностичних знань, інструментарію, які постійно змінюються, усвідомленістю себе як суб'єкта діагностичної діяльності, критичним мисленням, здатністю діагностувати, проводити діагностичні процедури, діагностичний супровід (доведення діагностичних даних, створення

індивідуальних траєкторій навчання та професійного розвитку).

Динаміка готовності від низького, середнього до високого рівнів свідчить про складність, багатогранність процесу формування цього складного особистісного утворення. Продуктивність професійної підготовки майбутніх педагогів до діагностичної діяльності, забезпечення позитивної динаміки рівнів сформованості цього складного особистісного утворення як важливої характеристики педагогічного професіоналізму потребує нової освітньої стратегії, постановки конкретних цілей і завдань, розробки програми дій, обґрунтування різних діагностичних технологій та інструментарію щодо діагностування, визначення способів контролю, моніторингу, аналізу й оцінки зібраних діагностичних даних, їх систематизації та коригування в разі потреби, прогнозування шляхів подальших перспектив забезпечення якості професійної підготовки в професійному зростанні майбутніх педагогів з обліком результатів діагностичної діяльності.

Висновки. Організація підготовки студентів на основі методологічних підходів до діагностичної діяльності в разі створення відповідних умов

для забезпечення її продуктивності на основі виявлених критеріїв та показників на відносно низькому, середньому, високому рівні їх прояву характеризують сформованість цього складного особистісного утворення як важливої характеристики професіоналізму сучасного педагога.

Таким чином, позитивна динаміка рівнів готовності майбутніх педагогів до діагностичної діяльності можлива в разі вирішення під час їх професійної підготовки конкретних завдань: доповнення змісту професійної підготовки відносно наукових досягнень теоретичних основ педагогічної діагностики та самодіагностики; опанування діагностичними технологіями, формами, методами й діагностичним інструментарієм діагностування; набуття досвіду використання діагностичних знань як інструменту практичних дій; забезпечення необхідного інструментарію педагогічного дизайну як важливого ресурсу підвищення продуктивності діагностики та самодіагностики в професійному зростанні майбутніх педагогів; розроблення методичного та психолого-педагогічного супроводження процесу діагностування в системі професійної підготовки студентів до самостійної професійної праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горохівська Т. М. Професійна мотивація як педагогічна умова розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів технічних закладів вищої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. «Педагогічні науки»: реалії та перспективи*. 2020. № 74. С. 18–23.
2. Дубровська О. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта : зб. наук. пр. Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. Київ, 2022. № 2 (46). С. 70–79.
3. Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 375 с.
4. Керкеша О. В. Мотивація викладача до розвитку професійної майстерності. *Інноваційна педагогіка: Науковий журнал*. 2019. № 10. С. 83–87.
5. Кондрашов М. М. Управління якістю підготовки майбутніх учителів до успішної професійної діяльності: теоретико-методичний аспект : монографія. Черкаси, 2019. 458 с.
6. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія. Київ : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2008. 434 с.
7. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89–98.
8. Султанова Л. Ю. Ціннісні орієнтації майбутнього викладача закладу вищої освіти. *Гірська школа українських Карпат*, 2020. № 22. С. 150–155.
9. Хомич Л. О. Аксиологічні основи професійної підготовки майбутнього вчителя: аксіологічний підхід – основа формування цілісності особистості майбутнього педагога : монографія. Київ – Ніжин, 2010. 143 с.
10. Цьома Н. С. Розвиток критичного мислення майбутніх кваліфікованих робітників у процесі вивчення інформаційних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Суми, 2020. 276 с.
11. Чаговець Б. М. Формування готовності вчителів до евристичного навчання учнів у системі методичної роботи ліцею : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Черкаси. 2015. 238 с.
12. Edelenbos P., Kubanek-German A. (2004). Teacher assestent: The concept of “diagnostic competence”/ *Langrage testing*. 21 (3): 259–283.

REFERENCES

1. Horohivska, T.M. (2020). Profesiyna motyvatsiya yak pedahohichna umova rozvytku profesiyno-pedahohichnoi kompetentnosti vykladachiv tekhnichnykh zakladiv vyshchoi osvity [Professional motivation as a pedagogical condition for the development of professional and pedagogical competence of teachers of technical institutions of higher education]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. "Pedahohichni nauky": realiyi ta perspektyvy*, no. 74, pp. 18–23.
2. Dubrovska, O. (2022). Vymiryuvannya sformovanosti diahnostuvalnoi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv fizychnoi pidhotovky i sportu: kryterii ta pokaznyky [Measuring the formation of diagnostic competence of future specialists in physical training and sports: criteria and indicators]. *Military education*, no. 46, pp. 70–79.
3. Zastelo, O.V. (2018). Rozvytok diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov vyshchyykh viyskovykh navchalnykh zakladiv u systemi pislyadyplomnoi osvity [Development of diagnostic competence of foreign language teachers of higher military educational institutions in the system of postgraduate education]. *PhD Thesis*. Kyiv.
4. Kerkesha, O.V. (2019). Motyvatsiya vykladacha do rozvytku profesiynoyi maysternosti [Teacher's motivation to develop professional skills]. *Innovatsiyna pedahohika: Naukovyy zhurnal*, no. 10, pp. 83–87.
5. Kondrashov, M.M. (2019). Upravlinnya yakistyu pidhotovky maybutnikh uchyteliv do uspishnoyi profesiynoyi diyalnosti: teoretyko-metodychnyy aspekt [Management of the quality of training future teachers for successful professional activity: theoretical and methodological aspect]. Cherkasy. [in Ukrainian].
6. Martynenko, S.M. (2008). Diahnostychna diyalnist maybutnoho vchytelya pochatkovykh klasiv: teoriya i praktyka [Diagnostic activity of the future primary school teacher: theory and practice]. Kyiv: Grinchenko KMPU [in Ukrainian].
7. Pometun, O.I. (2018). Krytychne myslennya yak pedahohichniy fenomen [Critical thinking as a pedagogical phenomenon]. *Ukrainskyyy pedahohichnyy zhurnal*, no. 2, pp. 89–98.
8. Sultanova, L.Yu. (2020). Tsinnisni oriyentatsii maybutnoho vykladacha zakladu vyshchoi osvity [Value orientations of the future teacher of a higher education institution]. *Hirs'ka shkola ukrains'kykh Karpat*, no. 22, pp. 150–155.
9. Khomych, L.O. (2010). Aksiolohichni osnovy profesiynoyi pidhotovky maybutnoho vchytelya: aksiolohichnyy pidkhid – osnova formuvannya tsilisnosti osobystosti maybutnoho pedahoha [Axiological foundations of professional training of the future teacher: Axiological approach – the basis of the formation of the integrity of the personality of the future teacher]. Kyiv – Nizhyn [in Ukrainian].
10. Tsyoma, N.S. (2020). Rozvytok krytychnoho myslennya maybutnikh kvalifikovanykh robitnykiv u protsesi vvychnennya informatsiynykh dystsyplin [Development of critical thinking of future skilled workers in the process of studying information disciplines]. *PhD Thesis*. Sumy.
11. Chakhovets, B.M. (2015). Formuvannya hotovnosti vchyteliv do evrystychnoho navchannya uchniv u systemi metodychnoyi roboty litseyu [Formation of teachers readiness for heuristic teaching of students in the system of methodical work of the lyceum]. *PhD Thesis*. Cherkasy.
12. Edelenbos, P., Kubanek-German, A. (2004). Teacherassistent: The concept of “diagnostic competence”. *Langrage testing*, vol. 3, no. 21, pp. 259–283.